

7. Закликаємо зберегти спрощену систему оподаткування для інтернет-провайдерів України. *Офіс ефективного регулювання*. 2023. URL: <https://brdo.com.ua/news/zaklykayemo-zberegty-sproshhenu-systemu-opodatkuvannya-dlya-internet-provajderiv-ukrayiny/> (дата звернення: 19.06.2024).

8. Fourie D. Mechanisms to Improve Citizen Participation in Government and its Administration. 2001. URL: https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/11619/Fourie_Mechanisms.pdf (дата звернення: 19.06.2024).

РОЗПІЗНАВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ІЗ ОЗНАКАМИ ЗАМОВНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ СЕМАНТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Стеблина Н. О.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)

e-mail: n.steblyna@donnu.edu.ua

Матеріали із ознаками замовності («джинса») становлять проблему як для професійних українських медіа, так і для нових (наприклад, телеграм-канали). Із подібною практикою непрозорості відбору інформації для поширення стикаються й видання в інших країнах [1].

Причиною появи подібних текстів називають і тривалий радянський досвід української журналістики, і залежність медіа уже незалежної України від олігархів, і слабкість та подекуди непрозорість рекламного ринку, і фінансові труднощі самих професійних медіа [2]. Українська «джинса», необ'єктивне висвітлення подій деякими медіа також згадується й у звітах міжнародних організацій, що вимірюють свободу слова, рівень дотримання прав людини, демократизації країн світу, стійкість медіа (Freedom House [3], IREX [4] тощо). Там зазначається, що подібний маніпулятивний контент наносить шкоду українській демократії, зокрема й під час виборів. Також «джинса» та політичні маніпуляції можуть становити загрозу й повоєнному відновленню України, її євроінтеграції.

Для того, щоб сприяти більшій прозорості професійних медіа, а також навчити суспільство розпізнавати матеріали із ознаками замовності, українські професійні медіаорганізації здійснюють постійний моніторинг різних типів медіа: телеканалів (або ж під час повномасштабного вторгнення – Єдиного телемарафону), загальнонаціональних онлайн-медіа, регіональної преси та онлайн-видань, а також – телеграм-каналів [5].

Якщо аналізувати результати моніторингів останніх років, то кількість «джинси» незначна – на рівні 1–5 % [6]. Здавалося б, це небагато. Проте якщо згадати дані до повномасштабного вторгнення, а особливо передвиборчих кампаній, то подібний контент може становити до третини матеріалів того або іншого видання.

Тож оскільки проблема матеріалів із ознаками замовності існує, вважаємо актуальним запропонувати підходи для машинного розпізнавання таких матеріалів – за допомогою комп'ютерного аналізу. Методології українських професійних медіаорганізацій, які виявляють «джинсу», не передбачають автоматизованого

аналізу. Експерти вручну шукають подібні тексти й виявляють їх відповідність критеріям матеріалів із ознаками замовності.

Тож мета цього дослідження – порівняти два корпуси текстів (новини та матеріали із ознаками замовності) і виявити формальні ознаки, що відрізняють один формат від іншого за допомогою NLP (Natural Language Processing, а саме – семантичного аналізу, мова Python, бібліотека Spacy), щоб надалі мати змогу розпізнавати подібні тексти.

Матеріал дослідження – один із найбільш популярних телеграм-каналів України «Україна Сейчас». Було експортовано контент каналу за серпень 2024 року (1 965 публікацій).

Методи дослідження – моніторинг матеріалів із ознаками замовності (ручна обробка); семантичний аналіз текстів телеграм-каналу (комп'ютерна обробка).

Ручна обробка публікацій телеграм-каналу «Україна Сейчас» дала змогу виявити 169 матеріалів із ознаками замовності (критерії замовності – за методологією Інституту демократії імені Пилипа Орлика [7]). Тобто 8,6 % текстів містили співпадіння з означеними критеріями.

Ручний аналіз дав змогу виявити деякі формальні ознаки маніпулятивних текстів. Так, здебільшого ці тексти були більшими за обсягом (909 знаків у середньому, порівняно зі звичайними текстами новин – 286 знаків). До того ж ці тексти були викладені емоційною мовою, тобто з порушенням стандарту відокремлення фактів від коментарів. Тож припускаємо, що семантичний аналіз дасть змогу виявити різницю між текстами новин та маніпулятивними текстами.

Для того, щоб порівняти дописи телеграм-каналу, вони були розділені на два корпуси: звичайні новини та «джинса». Потім було здійснено простий підрахунок найбільш популярних слів після того, як ці слова були змінені до лем.

Було виявлено, що у звичайних новинах найбільш популярними є географічні назви та похідні від них прикметники: «Україна», «область», «російський», «курський», «український», «росія». Натомість у текстах із ознаками замовності, окрім географічних назв («Україна», «український») зустрічалися такі: «компанія» (що вказує на матеріали із ознаками комерційної замовності – тексти, в яких просувався бізнес), «грн» (у текстах здебільшого йшлося про кошти), «Порошенко» (просувалися або очорнювалися певні політики, які не обіймають ніяких посад і не були ньюзмейкерами в означений період), «війна» (маніпулятивні тексти містили «прив'язку» до найбільш актуальної теми).

Так само порівняння наступної групи найбільш популярних слів підкреслює різницю між двома корпусами:

- «територія», «рф», «росіянин», «ЗСУ», «день», «військовий» (новини, головною темою яких є саме воєнні дії, де головними акторами виступають росіяни та ЗСУ, військові, які ведуть бої за територію);

- «бізнес», «отримати», «допомога», «гривня», «військовий», «млн» («джинса»), де йдеться про чийсь бізнес-інтереси, а також публікації про «благодійність» заради реклами, знову ж таки, тут теж бачимо акцент на грошах).

Аналіз сутностей також показує значне переважання «localities» – назв місцевостей, міст, територій у новинах, порівняно із «джинсою»: 4,2 % слів за результатами семантичного аналізу були позначені як «locality», порівняно з 1,7 % у «джинсі». Проте відсоток організацій та персоналій у «джинсі» трохи переважав ті ж самі сутності у новинах (організацій – 3,2 % у «джинсі», 2,3 % в новинах; персоналій – 2,5 % у «джинсі», 2 % у новинах).

Отже, отримані результати дають змогу стверджувати, що новини та матеріали із ознаками замовності відрізняються за декількома формальними показниками: розмір текстів, тематика найбільш популярних слів, а також різний склад сутностей. Так, якщо у новинах важлива констатація місця, де відбуваються певні події, а також акторів без вказівки прізвищ, то для «джинси» характерна певна «комерційна спрямованість», інформування про «благодійність», а також увага на називанні тих або інших героїв, щодо яких автори формують або позитивний, або негативний імідж.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Tsetsura K., Kruckeberg D. *Transparency, Public Relations and the Mass Media: Combating the Hidden Influences in News Coverage Worldwide*. Routledge, 2017.
2. Новинна грамотність / під заг. ред. Д. Дуцик, Д. Тарадай. URL: <https://video.detector.media/special-projects/novynna-gramotnist-i22>
3. Ukraine report. *Freedom House*. 2020. URL: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/freedom-world/2020>
4. Ukraine. *Media sustainability index*. 2019. URL: <https://www.irex.org/sites/default/files/pdf/media-sustainability-index-europe-eurasia-2019-ukraine%20-%20scrubbed%20final.pdf>
5. Political jeansa on the rise in Ukrainian online media – IMI study. URL: <https://imi.org.ua/en/news/political-jeansa-on-the-rise-in-ukrainian-online-media-imi-study-i60256>
6. Звіти. Інститут демократії імені Пилипа Орлика. URL: <https://idpo.org.ua/reports>
7. Методологія оцінювання якості контенту в регіональних друкованих та онлайн виданнях. URL: <https://idpo.org.ua/wp-content/uploads/methodology-2023.pdf>

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У ПОВОЄННИЙ ЧАС У КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Тесля А. В.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)
e-mail: a.teslia@donnu.edu.ua

Унаслідок збройної агресії росії проти України розвиток державно-приватного партнерства зазнав значних ускладнень, що є типовою проблемою для країн, які переживають чи пережили воєнні конфлікти. Україна наразі перебуває у періоді складних випробувань. Значна частина територіальних громад були вимушені пе-